

**ПРЕФІКСОЇД МІКРО- ЯК ВИРАЗНИК
КІЛЬКІСНО-ОЦІННОГО ЗНАЧЕННЯ**

У статті проаналізовано інноваційні загальномовні та індивідуально-авторські похідні одиниці, зафіксовані у мові ЗМІ, інтернет-видань та у словниках неологізмів сучасної української мови, що утворені за допомогою препозитивного компонента мікро- із кількісно-оцінною семантикою.

Ключові слова: *інновації, похідні одиниці, кількісно-оцінне значення, препозитивний іншомовний елемент, формант, новотвір, композит.*

Мова, як відомо, становить собою відкриту систему, що дає змогу вилучати зі свого складу окремі елементи й водночас поповнюватися новими. Є кілька шляхів збагачення лексичного складу мови: утворення нових лексичних одиниць на базі існуючих шляхом використання різних засобів словотворення; запозичення лексики чи окремих лексичних одиниць, що комбінуючись із українськими лексемами, утворюють нові слова [6, с. 25].

Найбільше інновацій з'являється і проникає в мову через засоби масової інформації. Мета нової лексики – привернути увагу потенційних читачів за допомогою тих, що впадають в око, слів. Поява інновацій зумовлена розвитком людського суспільства, намаганням глибше пізнати й точніше позначити ті чи інші предмети, поняття, явища навколишньої дійсності, духовного життя людини. Розвиток суспільства виявляється виразно й чітко в лексико-семантичному аспекті словотворення, зокрема в поповненні словотвірних типів новими похідними словами, в активізації тих чи тих семантичних розрядів лексики і твірних основ. Цьому сприяє інтенсифікація префіксації, що засвідчує зростання аглютинативності в лінгвальній практиці.

Високою продуктивністю у творенні нових префіксальних лексем, на думку О. Стишова, вирізняються іншомовні, насамперед інтернаціональні префікси та префіксоїди. Активізується використання не лише тих словотвірних морфем, що мали високу продуктивність у попередні періоди розвитку української літературної мови (О. Муромцева, В. Русанівський, К. Городенська, А. Чернецька), у новітню добу (Г. Віняр, С. Соколова, К. Ленець, Т. Коць, О. Семенюк, Д. Мазурик), а й тих, які раніше мали обмежене використання.

Найбільшою неологічністю в українській мові, як і в більшості слов'янських, відзначаються іменники, оскільки саме вони виконують функцію називання предметів і понять дійсності. Метою пропонованої розвідки є аналіз субстантивних інновацій, утворених за допомогою препозитивного іншомовного компонента мікро- з кількісно-оцінним значенням.

Джерелом фактичного матеріалу слугували неологічні словники (А. Нелюба Лексико-словотвірні інновації. 2012 – 2013: Словник / А. Нелюба, Є. Редько [заг. ред. А. Нелюби]. – Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2014. – 172 с.; Словотворчість незалежної України. 1991 – 2011: Словник / Укл. А. Нелюба. – Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2012. – 608 с.); словопоказчик авторських неологізмів як додаток до монографії О. Стишова «Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації)» (К., 2005); Нові й актуалізовані слова та значення: Словникові матеріали (2002 – 2010) / Кер. проекту і відп. ред. О. Тищенко, авт. колектив: В. Балог, Н. Лозова, Л. Тименко, О. Тищенко. – К., 2010), матеріали інтернет-видань, а також приклади з картотеки автора.

У науковій літературі наголошено на тому, що у творенні слів з іншомовними препозитивними чи постпозитивними компонентами переважає спосіб складання. Слово- та основоскладання здатне точніше, повніше, економніше передати нові поняття, тому цей спосіб розвиває сьогодні високу дериваційну активність. Особливо це стосується творення

інновацій із першим незмінним усіченим чи зв'язаним компонентом інтернаціонального походження.

Серед препозитивних елементів, що за останні роки набувають значної словотвірної активності, виділяють групу префіксоїдів квантитативної семантики, що характеризуються значною абстрагованістю значення. Свого часу мовознавці чимало уваги приділили статусу таких словоелементів, дослідженню ступеня їх словотвірної активності [3; 4]. На думку К. Городенської, іншомовні елементи з кількісно-оцінним значенням мають найвищий ступінь префіксоїдності через їх здатність до десемантизації [4, с. 41].

До продуктивних префіксоїдів належить термінологічний елемент **мікро-** (< гр. **micro** – малий), що означає: а) малий, найдрібніший (*мікробибух, мікродоза*); б) пов'язаний із вивченням або вимірюванням дуже малих предметів, явищ, величин (*мікроаналіз, мікробар*) [8, с. 639] і є першою частиною складних слів.

В «Етимологічному словнику української мови» читаємо: **мікро-** перший компонент складних слів, що означає «дуже малий» (*мікрокнига*), «пов'язаний із вивченням дуже малих предметів» (*мікроаналіз*), «мільйонна частка одиниці міри, названої другим компонентом слова» (*мікроампер*) [5, т. 3, с. 474].

Н. Клименко зауважує, що «широка комбінаторика цього форманта з іншими основами зумовлена абстрактністю його семантики, що визначає малі розміри, величини, пов'язані з вивченням та вимірюванням дуже малих предметів, явищ, одиниць» [7, с. 198].

Словотвірний тип із префіксоїдом **мікро-** вказує на дуже малі розміри, обсяги об'єктів, реалій, названих твірним словом, пор.: *мікроавтобус* – дуже малий автобус, *мікроелемент* – хімічний елемент, що міститься в рослинних і тваринних організмах у дуже малих кількостях; *мікроклімат* – клімат невеликої ділянки всередині певного географічного ландшафту, *мікроорганізм* – найдрібніша жива істота рослинного і тваринного походження, яку можна бачити лише під мікроскопом; *мікрорайон* – невелика частина району, яку виділяють з якою-небудь метою; *мікрофільм* – зменшена фільмо- або фотокопія чого-небудь. Напр.: *Автомобілісти Сіверськодонецька спільно з хіміками заводу склопластиків створили оригінальну конструкцію мікроавтобуса «Старт»* (Із журналу); *У неочищеному жовтому цукрі, окрім сахарози, містяться життєво важливі біологічно активні речовини – кислоти, солі, вітаміни, мікроелементи* (Із газети); *Зелені насадження захищають село від шкідливого впливу вітру та пилу, пом'якшують мікроклімат і надають селу красивого і благоустроєного вигляду* (Із енциклопедії); *Сонячне проміння корисне для людини ще й тим, що воно послаблює дію і навіть вбиває деякі мікроорганізми і віруси – збудників різних заразних хвороб* (Із журналу); *Ця історія сталася на тодішній околиці Києва, тепер уже в мікрорайоні, дець років тридцять тому* (А. Дімаров).

Префіксоїд слугує для утворення назв **приладів, інструментів, пристроїв**: *мікрomanipулятор* – лабораторний прилад, за допомогою якого здійснюють під мікроскопом операції над дуже дрібними об'єктами [2, с. 528]; *мікробарограф* – прилад для реєстрації малих коливань атмосферного тиску [Там само]; *мікроінструмент* – інструмент дуже малих розмірів для тонких, особливо точних робіт [Там само]; *мікрокалькулятор* – мініатюрний обчислювальний пристрій [Там само]; *мікротом* – прилад, за допомогою якого виготовляють найтонші зрізи тканин (рослинних або тваринних) для мікроскопічного дослідження [Там само]; *мікротон, мікротатор, мікротерези, мікроперемікач, мікротелефон*. Напр.: *Колекція старовинних купюр і монет, печатка відомої поміщиці Катерини Балашової, арифмометр, перший мікрокалькулятор, побутовий комп'ютер та зразки фальсифікату – ці та інші експонати можна побачити в оновленому музеї історії державної податкової служби Черкаської області* (<http://novadoba.com.ua>, 6.07.14); *Як наслідок, вченим вдалося зробити мікропроцесор, у якому стабільно працюють 36 ядер* (<http://ua.golos.ua>, 19.07.14); префіксоїд зафіксований у **назвах тлумачень, наукових понять**: *мікроесейчик, мікрорецензія, мікроментар* – ... не розумію, чому серед думок такого А.Г. снують *мікроесейчики* чи спогади такого собі Неборака... (ЛУ, 29/08, с. 5); *Після публікації діалогу... зустрів відомого нашого поета Василя Герасим'юка, і він дав*

мікрокоментар, гадаю, потрібний для розуміння сутності літературного процесу останніх десятиліть (ЛУ, 23/09, с. 5); ... яка може позбавити за таку собі **мікрорецензію** на літескізи В. Кузана... (Книжник, 2/07, с. 9); **назвах послуг, систем управління: мікрокредит, мікромаркетинг** – У рамках програми банк створив такі види кредитних послуг як експрес-кредит, **мікрокредит** та мікролінії (у формі кредитної лінії (<http://www.lvivpost.net>, 15.08.08 14); **Мікромаркетинг** – форма цільового маркетингу, за якої компанія орієнтує свої маркетингові програми на потреби чітко визначених і досить вузьких географічних, демографічних, психографічних і поведінкових сегментів (<http://uk.wikipedia.org>, 6.08.14); **назвах одиниць вимірювання малих величин: мікробар** – одиниця вимірювання тиску, 10^{-6} бара [8, с. 639]; **мікроампер** – одиниця сили електричного струму, 10^{-6} ампера [Там само]; **мікродина** – одиниця сили [2, с.528]; **мікроміліметр** – те саме, що мікрон [Там само].

Словотвірну активність **мікро-** проявляє у творенні мінералів, організмів: **мікроклін** – мінерал групи калієвих польових шпатів класу силікатів білого, рожевого, сірого, інколи зеленого кольору; **мікроорганізм** – загальна назва тваринних і рослинних організмів, які можна побачити під мікроскопом; **мікропорит** – силікатний теплоізоляційний дрібнопористий матеріал; **мікротомі** – білковоліпоїдні тільця клітини субмікроскопічної структури, багаті на рибонуклеїнову кислоту; **мікроспора** – менша спора вищих різноспорових рослин, з якої розвивається чоловічий заросток, наприклад, пилок у квіткових рослин; **мікрочастинка** – частина дуже малої маси (елементарні частинки, атомні ядра, атоми, молекули); **мікрофлора** – сукупність мікроорганізмів, що існують у певному середовищі – у ґрунті, воді, повітрі, харчових продуктах, організмі людини, тварин і рослин; **мікроелементи** – хімічні елементи, що містяться в рослинних і тваринних організмах у дуже малих кількостях (у тисячних частках відсотка) і які входять до складу ферментів, вітамінів, гормонів та інших біологічно активних сполук; ця лексема має ще значення – мініатюрні деталі (транзистори, діоди), призначені для застосування в мікромодулях, меншу активність проявляє у назвах хвороб: **мікроінсульт, мікроінфаркт**; позначає **територію, простір, приміщення: мікрорайон** – комплекс житлових будинків і системи закладів культурно-побутового обслуговування, які задовольняють щоденні потреби населення [8, с. 641], **мікрорельєф** – рельєф місцевості з коливанням висот до кількох метрів [2, с. 529], **мікроклімат** – клімат невеликої ділянки земної поверхні, зумовлений специфікою місцевості [2, с. 528]; **наукові галузі (вчення): мікробіологія** – розділ біології, що вивчає мікроорганізми [Там само]; **мікроелектроніка** – галузь електроніки, що займається створенням електронних пристроїв, блоків і т. ін. в мікромініатюрному виконанні [Там само]; **мікрометрія** – розділ фізики, що вивчає точні виміри лінійних величин, **мікрохімія** – розділ аналітичної хімії, що вивчає і визначає надзвичайно малі кількості речовин [Там само]; **процеси: мікроеволюція** – еволюційний процес, що відбувається всередині популяцій [Там само]; **мікросейсми** – коливання земної поверхні незначної амплітуди, зумовлені переважно атмосферними процесами (дією циклонів, тайфунів тощо), **мікрофотографія** – фотографування мікроскопічних об'єктів за допомогою фотокамери, з'єднаної з мікроскопом, а також зображення, виготовлене в цей спосіб, **мікрофотокопіювання** – виготовлення мікрофотокопій, **мікрофільмування** – виготовлення на світлочутливій плівці мікрофільмів і мікрофотокопій [Там само]; **речовини та матеріали: мікродобриво** – добриво, основним чинником якого є мікроелементи, що потрібно рослинам у дуже малих кількостях (Купрум, Бор, Манган, Цинк та ін.), **мікродомішки** – речовини, що входять до складу інших речовин у дуже малих дозах, **мікроелементи** – хімічні елементи, що містяться в рослинних і тваринних організмах у малих дозах [2, с. 529]; **мікропорит** – силікатний теплоізоляційний дрібнопористий матеріал [8, с. 642]; **мікрошпон** – тонкий деревинний матеріал для облицювання поверхонь, фанерування меблів [7, с. 436]; **методи дослідження: мікроскопія** – практична наука, що вивчає будову і використання мікроскопа, вивчення чого-небудь за допомогою мікроскопа, **мікрометрія** – сукупність методів вимірювання лінійних розмірів тіл [2, с. 528]; **осіб за фахом чи виконуваною ними**

роботою: *мікробіолог* – фахівець із мікробіології, *мікрорізьбяр* – майстер з різьби по дуже дрібних предметах [2, с. 529]; *мікрохімік* – фахівець із мікрохімії [Там само]; **транспортні засоби:** *мікроавтобус* – багатомісний легковий автомобіль [Там само]; *мікроавтомобіль* – малолітражний автомобіль, *мікромотоцикл* – легкий мотоцикл, різновид мопеда, *мікроролер* – невеликий ролер [Там само].

Деякі утворення з компонентом **мікро-** відзначаються багатозначністю. Напр.: *мікроекономіка* – 1) система виробничих підприємств і підприємств послуг, що безпосередньо задовольняють потреби населення в товарах і послугах; 2) економічна наука, що вивчає взаємозв'язки та пропорції в межах окремої ланки виробництва чи окремого підприємства, господарства [2, с. 528]. У «Словнику іншомовних слів» [8] це слово зафіксовано тільки з другим значенням.

Полісемія властива й іншим лексемам. Пор.: *мікроклімат* – 1) клімат невеликої ділянки земної поверхні, зумовлений специфікою місцевості; 2) сукупність погодних умов (температура, вологість повітря і т. ін.), що створюються в приміщенні, на якій-небудь обмеженій території для нормального самопочуття людей, тварин, розвитку рослин і т. ін.; 3) *перен.* про характер відносин між ким-, чим-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь в тому чи тому (порівняно невеликому) колективі, суспільстві і т. ін. *Моральний мікроклімат. Духовний мікроклімат* [2, с. 528]; *мікроліти* – (одн. *мікроліт*) – 1) дрібні голчасті або пластинчасті кристали, властиві основним масам ефузивних порід; 2) дрібні кам'яні знаряддя певної геометричної форми (трикутника, трапеції, сегмента та ін.), створені первісною людиною в епоху мезоліту [Там само]; *мікросвіт* – 1) світ дуже малих фізичних величин; 2) *перен.* про вузьке, обмежене коло людей, невеликий колектив, який існує, живе за своїми правилами, законами; 3) *перен.* внутрішній світ окремої людини, її думки, почуття і т. ін. [Там само].

Утворення з компонентом **мікро-** часто мають синонімічні відповідники з компонентом **міні-**, наприклад, *мікроавтомобіль* – *міні-автомобіль*, *мікроанкета* – *міні-анкета*, *мікроспектакль* – *міні-спектакль*, *мікрокомп'ютер* – *міні-комп'ютер*, *мікромодель* – *міні-модель* та ін. Ці утворення синонімічні в значенні «малий, зменшений», хоч їх значення не вичерпується цим. **Мікро-** має такі ЛСВ: 2) пов'язаний із вивченням дуже малих величин (*мікроаналіз*, *мікробарограф*); 3) «мільйонна частка одиниці міри, яка названа другою частиною складання» (*мікроампер*, *мікрвольт* та ін.). Лексеми з компонентом **міні-** мають також друге значення – «дуже короткий», що реалізується в сполученні з назвами предметів одягу: *міні-пальто*, *міні-шубка*. До речі, це значення стало можливим і в утвореннях з **мікро-** зв'язку з появою наприкінці ХХ ст. утворень **мікроспідниця** у тому самому значенні, що й **міні-спідниця**.

Антонімію аналізованих лексем спостерігаємо, зіставивши їх з утвореннями на **макро-:** *мікроеволюція* – *макроеволюція*, *мікроекономіка* – *макроекономіка*, *мікроклімат* – *макроклімат*, *мікрокосмос* – *макрокосмос*, *мікроліти* – *макроліти*, *мікросвіт* – *макросвіт*, *мікросистема* – *макросистема*, *мікроструктура* – *макроструктура*, *мікропроцесор* – *макропроцесор*, *мікроцефал* – *макроцефал*. Напр.: *мікроеволюція* – еволюційний процес, що відбувається всередині популяцій [2, с. 528]; *макроеволюція* – процес еволюції організмів всередині родини та інших систематичних категорій, вищих, ніж вид [2, с. 505]; *мікроструктура* – будова твердих тіл, зокрема металів, що її можна спостерігати лише за допомогою оптичного або електронного мікроскопа [2, с. 529]; *макроструктура* – будова твердих тіл, яку можна спостерігати простим оком або за незначного збільшення з допомогою лупи [2, с. 505].

Усічені основи **мікро-**, **макро-** містять ознаки протилежності розміру, вираженого другим компонентом: *мікроідентифікація* – ідентифікація за конкретними ознаками; протил. *макроідентифікація*; *макроідентифікація* – ідентифікація за загальними ознаками; протил. *мікроідентифікація*. Напр.: *Якщо ж розглядати ідентифікаційні практики самого поняття територіальної ідентичності у вертикальному вимірі, за висхідною (від мікроідентифікації з «малою батьківщиною» до макроідентифікації із, приміром, «загально-імперським*

громадянством»), то в цій ієрархії знайдеться місце і для національної (громадянської), і для етнічної ідентичності (<http://ji.lviv.ua>).

Коло сполучуваності форманта **мікро-**, – зауважує О. Безпояско, – раніше обмежувалося основами термінів [1, с. 33]. Дальший розвиток суспільства спричинив появу нових малих величин, що зумовило і розширення сфери вживання цього форманта. Спочатку він додавався тільки до слів іншомовного походження: латинських (*мікроабсцес, мікрофлора, мікроелемент, мікрокапсула, мікрокультура*); грецьких (*мікробіологія, мікросхема, мікроспора*); французьких (*мікрозонд, мікроманіпулятор, мікроорганізм, мікрорайон*); англійських (*мікрофільм, мікросканер, мікропринтування*).

У кінці ХХ – початку ХХІ ст. компонент дедалі частіше став додаватися до слів рідномовних: **мікр**оворсинки, **мікр**одобриво, **мікр**овимикач, **мікр**одвигун, **мікр**одобавка, **мікр**одослідження, **мікр**ополіт, **мікр**ооб'єм, **мікр**опам'ять, **мікр**ословник, **мікр**оволокно. Напр.: Наші хімічні заводи з кожним роком збільшують випуск різних мінеральних добрив, **мікр**одобрив, стимуляторів росту рослин (Із довідника); Намагаючись проникнути вглиб матерії, вчені виявили **мікр**освіт, виявили, що в ньому відбуваються дивовижні перетворення одних частинок в інші (Із журналу).

Досить вільно і широко префіксоїд сполучається з конкретними іменниками: *мікроавтобус* – автобус невеликих розмірів; *мікромодуль* – мініатюрний модуль – блок радіоелектронної апаратури, що складається з декількох мініатюрних деталей (мікроелементів); *мікрофільм* – фотокопія документа, рукопису, книги тощо, виконана на фотоплівці зі зменшенням у десятки і сотні разів; *мікрокнига, мікролампа, мікрокомп'ютер, мікрооб'єктив, мікрофотографія, мікрофотознімок*.

Значною кількістю представлені також абстрактні іменники, що означають назви процесів, результати дії, властивостей і характеризуються додатковим значенням зменшеності: *мікроутворення, мікрошум*. Напр.: *Усі лісові масиви..., разом узяті, в три рази поступаються перед зеленими мікроутвореннями своєю здатністю очищати атмосферу від різних шкідливих домішок* (Із газети).

Більшість новотворів засвідчують використання префіксоїда **мікро-** в терміновотворенні (*мікр*обіосейсмополігон, *мікр*осейсморайонування, *мікр*обульба, *мікр*олептон, *мікр*оземлетрус, *мікр*опедіатрія, *мікр*орівень). Напр.: Поки що кінцевою елементарною сходинкою, вочевидь, є лептони та *мікр*олептони. Але, напевно, вглиб матерія невичерпна – надалі наука можливо виявить *мікр*омікролептони (Наука і суспільство).

Досить поширеними в технічній термінології є іменники з **мікро-**, що означають назви різних приладів, пристроїв, машин: *мікро*голка, *мікро*генератор, *мікр*одвигун, *мікр*олітак, *мікр*оприлад. Напр.: *За допомогою мікроголок можна вводити різні хімічні речовини в ядро, протоплазму і навіть окремі шари клітинної оболонки* (Із газети); *На початку сеансу корекції станція... з допомогою спеціальної оптичної системи і мікродвигунів була орієнтована на Сонце* (Із газети).

Наведені ілюстрації свідчать, що компонент **мікро-** не дає чіткої вказівки на терміносистему. Він уживається в суспільно-політичній лексиці (*мікр*оСоловки, *мікр*оСандармохи), виробничо-професійній (*мікр*обюстик, *мікр*окредит, *мікр*окомп'ютер), побутовій (*мікр*охолодильник). Наприклад: *Ми все ще розвінчуємо звірства сталінізму і не зауважуємо, що країна на наших очах стрімко обертається на легалізований ГУЛАГ, що мікр*оСоловки і *мікр*оСандармохи відбуваються серед білого дня, на вулицях, біля під'їздів і в підвороттях будинків, на дорожніх трасах тощо (ЛУ, 48/06, с. 6); *Він протягує долоню, і я опускаю в неї льодовий мікр*обюстик Грушевського, який уже почав танути (ЛУ, 27/08, с. 4).

Початкова морфема **мікро-** сполучається з твірними основами, до складу яких входить ще який-небудь препозитивний іншомовний елемент: *мікр*оелектрозварювання, *мікр*оелектродвигун, *мікр*орадіоприймач, *мікр*офотоустановка, напр.: *Конструктивно «бджілка» являє собою електричний вібратор з мікр*оелектродвигуном, що живиться від

батареюк (Із журналу). Це свідчить про більші можливості поєднання компонента **мікро-** з основами різної структури і семантики.

Утворення з **мікро-**, другим компонентом яких є іменники з конкретним значенням, називають предмети нестандартно малих розмірів: *мікрокнига, мікромістечко, мікроплівка*. Напр.: *Тут, на живописному місці розкинулося ціле мікромістечко* (Із журналу).

Чіткість семантики, вільне поєднання елемента **мікро-** з конкретними й абстрактними іменниками сприяє зростанню продуктивності таких утворень у нейтральному і розмовному стилях. Вони мають яскравий відбиток індивідуального словотворення і досить часто вживаються в гумористичних творах, пародіях і служать для іронічно гострої характеристики явищ, предметів, понять: *мікровітер, мікродощ, мікролюдина, мікросуспільство*.

Словотвірне гніздо з префікмоїдом **мікро-** поповнюється неологізмами: *мікрокатастрофа, мікрокредит, мікроконфлікт, мікрорайонування, мікрофотознімання, мікрофотокопіювання* тощо.

Отже, розвиток науки і техніки, необхідність називання нових наукових, технічних, суспільних понять і явищ, зростання торговельних, економічних та культурних зв'язків між народами, збільшення кількості перекладної наукової та художньої літератури сприяє посиленню міжмовного взаємовпливу, взаємообміну не лише лексичними одиницями, а й словотвірними моделями, а також збагачення словникового складу української мови запозиченнями, іншомовними лексичними одиницями-морфемами.

Зафіксований нами фактичний матеріал ілюструє перевагу у творенні лексичних одиниць, покликаних виконувати передусім номінативну функцію, що безпосередньо пов'язано з потребами суспільства у виникненні інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпояско О.К. Іншомовні префікси в українській мові / О.К. Безпояско // Українська мова і література в школі. – 1979. – №7. – С. 28 - 33.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та СД) [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВПФ «Перун» 2003. – 1440 с.
3. Віняр Г.М. Розвиток системи дериваційних засобів на базі кореневих морфем / Г.М. Віняр // Вісник Житомирського педагогічного університету. – Житомир, 2004. – Вип. 14. – С. 210 – 214.
4. Городенська К.Г. Префікси і префіксоїди в українській мові / К.Г. Городенська // Мовознавство. – 1986. – № 1. – С. 36-41.
5. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні: [гол. ред. О. Мельничук]. – К.: Наукова думка, 1982 – 2006. – Т. 1 – 5.
6. Єнальєва О.А. Аналіз продуктивності моделей словотвору неологізмів у рекламних текстах сучасної німецької мови / О. Єнальєва // Наукові праці. Філологія. Мовознавство. – Випуск 183. – Том 195. – 2013. – С. 25-29.
7. Клименко Н.Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: [монографія] / Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк; НАН України. Інститут мовознавства імені О.О. Потебні. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. – 335 с.
8. Словник іншомовних слів / Уклад. Л.О. Пустовіт. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
9. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовозн. ім. О.О. Потебні; [голов. ред. І.К. Білодід]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980.

Vladimir Oleksenko

PREFIXOID MICRO- AS A SHOWING OF QUANTITATIVE AND EVALUATIVE MEANING

The article deals with the analyses of the innovative general language and individual author's substantive derivatives, stated in the language of mass media, online publications and dictionaries of neologisms of the modern Ukrainian language, composed with prepositive component **micro-** with quantitative and evaluative semantics.

Key words: innovations, substantive derivatives, quantitative and evaluative meaning, prepositive foreign language element, formant, neologism, composite.

ПРЕФИКСОИД МИКРО- КАК ВЫРАЗИТЕЛЬ
КОЛИЧЕСТВЕННО-ОЦЕНОЧНОГО ЗНАЧЕНИЯ

В статье проанализированы инновационные общезыковые и индивидуально-авторские производные единицы, зафиксированные в языке СМИ, интернет-изданий и в словарях неологизмов современного украинского языка, образованные с помощью препозитивного иностранного элемента микро- с количественно-оценочным значением.

Ключевые слова: инновации, производные единицы, количественно-оценочное значение, препозитивный иноязычный элемент, формант, новообразование, композит.

УДК 81'42:821.111

Марія Степанюк
(Херсон)

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ
ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ «ЗДИВУВАННЯ»
(на матеріалах романів Ш.Бронте та Е.Бронте)**

У статті проаналізована концептосфера, яка складається з ядра, приядерної зони, ближньої та дальньої периферії, виділені основні репрезентанти концепту 'ЗДИВУВАННЯ', проаналізовані тлумачення лексеми *surprise* у відомих англомовних словниках; надані основні словоформи концепту 'ЗДИВУВАННЯ', а саме іменники – *amazement* 'здивування', *marvel* 'диво', *miracle* 'диво', *perplexity* 'розгубленість', *wonderment* 'подив'; дієсловами – *amaze* 'здивувати', *appal* 'жахати', *astonish* 'здивувати', *astound* 'вражати', визначено ядро, приядерну зону, ближню та дальню периферію концепту 'здивування' та надані приклади з романів сестер Бронте.

Ключові слова: емоції, Бронте, здивування, концептосфера.

Концепт є ключовим поняттям когнітивної лінгвістики. Однак, незважаючи на те, що поняття "концепт" можна вважати для сучасної когнітивістики утвердженням, зміст цього поняття дуже істотно варіює в концепціях різних наукових шкіл і окремих учених.

Значний внесок у розвиток когнітивної лінгвістики зробили американські, західноєвропейські, а також російські вчені. У вітчизняному мовознавстві проблеми концепту досліджують С.О. Аскольдов, Т.А. Космеда, О.О. Селіванова, В.А. Піщальникова, Г.В. Токарев, В.Г. Ніконова. Лінгвістичним та лінгвокультурним осмисленням концепту займалися багато відомих вітчизняних та зарубіжних лінгвістів: А. Вежбицька, В.І. Карасик, Ю.С. Степанов, Г.Г. Слишкін, О.С. Кубрякова, Н.А. Болдирев, І.А. Стернін, А.П. Бабушкін. Емоційні концепти привертають увагу таких лінгвістів: О.О. Потебня, Ш. Баллі, Я. Зима, Є.М. Галкіна-Федорук, В.М. Адмоні, О.І. Москальська, О.Й. Шендельс, В.О. Жеребков, В.Н. Телія, Дж. Лакофф.

Метою нашого дослідження є формування функціонально-семантичних полів концепту 'ЗДИВУВАННЯ' у романах сестер Бронте.

Досягнення визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

- виділити основні репрезентанти концепту SURPRISE 'ЗДИВУВАННЯ' та основні словоформи концепту SURPRISE 'ЗДИВУВАННЯ';
- проаналізувати тлумачення лексеми *surprise*;
- визначити ядро, приядерну зону, ближню та дальню периферію концепту SURPRISE 'ЗДИВУВАННЯ' та надати приклади з романів сестер Бронте.